

Մ ՈՒՐՐ ԶԱԿՈՐ

ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՆԻՍ ՄԱՅՐ ԿԵՂԵՅԻ

ՏՕՍ ՄՈՒՐՐ ԷԶՄԻԱԾԱՐ

18 ՅՈՒՆԻՍ 2017

Կիրակնօրեայ Ընթերցումներ	Էջ	1
«Ուխտին Տապանակը» (29)	Էջ	2
Ծանուցումներ	Էջ	4

ԸՆԹԵՐՑՈՒՄ ԱՌԱԿԱՑ ԳԻՐՔԷՆ (9.1-6)

Ի մաստուծիւնը իր տունը շինեց, եօթը սիւներու վրայ կանգնեց զայն. իր գոհերը մորթեց, համեմով խառնեց իր գինին եւ կոչունքի սեղանը պատրաստեց: Ապա իր ծառաները ղրկեց որպէսզի քաղաքին բարձունքներէն կանչեն իր բեռնով. «Ո՛վ անզգամներ, ինծի եկէք», եւ պահասամիտներուն ըսեն. «Եկէ՛ք իմ հացէս կերէք եւ իմ պատրաստած գինիէս խմեցէք. թողուցէ՛ք անզգամուծիւնը, որպէսզի ապրիք. իմաստուծիւնը փնտռեցէք, որպէսզի փրկուիք, եւ խոհեմուծեան ճամբան բռնեցէք»:

ԸՆԹԵՐՑՈՒՄ ԶԱՔԱՐԻԱ ՄԱՐԳԱՐԷԻ ԳԻՐՔԷՆ (3.7-4.9)

Այսպէս կ'ըսէ Ամենակալ Տէրը.- «Եթէ իմ ճամբաներէս քալես եւ իմ հրահանգներս կատարես, քեզ իմ տաճարիս կառավարիչ եւ իմ սրահներուս պահապան պիտի կարգեմ, եւ հոս կանգնած հրեշտակներուն պէս՝ ազատ պիտի ըլլաս սրբարանս՝ իմ ներկայութեանս մտնելու: Լսէ՛ ուրեմն, ո՛վ Յեսու, մեծ քահանայապետ, դուն եւ քու ղիմացդ նստած քահանայ ընկերներդ, որովհետեւ դուք գալիք բարիքներուն պատկերացումն էք: Ահա ես

պիտի ղրկեմ իմ ծառաս, որ Ընծիւղ պիտի կոչուի: Որովհետեւ ահա Յեսուի առջեւ քար մը կը դնեմ, որ եօթը երես ունի: Անոր վրայ ես իմ արձանագրութիւնս պիտի փորագրեմ: Մէկ օրուան մէջ պիտի վերցնեմ այս երկրին անօրէնութիւնը: Երբ այդ օրը գայ,- կ'ըսէ Ամենակալ Տէրը,- ձեզմէ իւրաքանչիւրը իր ընկերը պիտի հրաւիրէ իր որթատունկին կամ թղթնիին տակ հանգչելու»:

Հրեշտակը, որ հետո կը խօսէր, վերադարձաւ եւ զիս արթնցուց ճիշդ ինչպէս քնացած մէկը կ'արթնցնեն, եւ հարցուց ինծի.

- Ի՞նչ կը տեսնես:

Պատասխանեցի.

- Չոյլ ոսկիէ աշտանակ մը կը տեսնեմ, որուն վրայ գնտածեւ ձիթաման մը եւ եօթը ճրագներ կան, իւրաքանչիւրը յատուկ բերանով մը: Աշտանակի կողքին երկու ձիթեհներ կան, մին գնտածեւ ձիթամանին աջին, իսկ միւսը ձախին:

Ապա հարցուցի ինծի հետ խօսող հրեշտակին.- «Ի՞նչ են ասոնք, ո՛վ Տէր»: Եւ պատասխանեց. «Չե՞ գիտեր ինչ են ասոնք»: «Ո՛չ, Տէր», - պատասխանեցի: Այն ատեն հրեշտակը ինծի բացատրեց.

«Տէրը այս պատգամը կու տայ Զօրաբաբելի.- "Մեծ զօրքով կամ զէնքի ոյժով չէ, որ պիտի յաջողիս,- կ'ըսէ Ամենակալ Տէրը,- այլ իմ Հոգիովս: Ո՛չ մէկ դժուարութիւն պիտի կանգնի ղիմացդ, եւ նոյնիսկ եթէ լերան մը պէս ըլլան՝ պիտի հարթուին դաշտի նման: Իմ ծառանգութիւնս եղող տաճարին վերջին քարը դո՛ւն պիտի դնես եւ այնտեղ իմ շնորհքս պիտի բնակի"»:

Տէրը դարձեալ ինծի խօսեցաւ, ըսելով. «Զօրաբաբելի ձեռքերը ղրին այս տան հիմերը եւ նոյն այդ ձեռքերը պիտի աւարտեն անոր շինութիւնը: Երբ ասիկա կատարուի՝ պիտի գիտնաք, թէ Ամենակալ Տէրը ղրկեց զիս ձեզի»:

ՊՕՂՈՍ ԱՌԱՔԵԱԼԻ
ԵՐՐԱՅԵՑԻՆԵՐՈՒՆ ԳՐԱԾ
ՆԱՄԱԿԷՆ
(9.1-10)

Արդարեւ, առաջին Ուխտը իրեն
յատուկ պաշտամունքի կանոններ
եւ երկրաւոր սրբարան մը ունէր, երկու
վրաններէ բաղկացած: Նախ կար արտաքին
վրանը, Սրբութիւն կոչուած, ուր կային
աշտանակը եւ առաջաւորութեան հացերուն
սեղանը: Ապա երկրորդ վարագոյրին ետին
կար միւս վրանը, Սրբութիւն Սրբութեանց
կոչուած, ուր կային ոսկեայ սեղանը՝ խոնկ
ծխելու համար եւ ուխտի Տապանակը՝
ներսէն ու դուրսէն ոսկեպատ, որուն մէջ
կը պահուէին մանանայով լեցուն ոսկեայ
սափորը, Ահարոնի ծաղկած գաւազանը եւ
ուխտի տասնաբանեայ պատուիրաններուն
քարէ տախտակները: Տապանակին վրայ
կային Աստուծոյ փառքը ներկայացնող
քերովբէները, որոնք իրենց թեւերով հովանի
կ'ընէին Քառութիւն կոչուած կափարիչին
վրայ: Ուրիշ մանրամասնութիւններու
մասին խօսիլ չեմ ուզեր հիմա:

Սրբարանը այդպէս յարդարուած էր ու-
րեմն: Քահանաներ պաշտամունքը կատա-
րելու համար մշտականօրէն կը մտնէին
առաջին վրանը: Բայց երկրորդ վրանը միայն
քահանայապետը կը մտնէր տարին մէկ անգամ,
այն ալ՝ իր եւ ժողովուրդին անգիտութեամբ
գործած մեղքերուն փոխարէն զոհի արիւնը
մատուցանելու համար Աստուծոյ: Այդ
բոլորով Սուրբ Հոգին ցոյց կու տար թէ որքան
ատեն որ արտաքին վրանը կանգուն կը մնար՝
բուն Սրբարանին մուտքը մեր առջեւ փակ
էր, ինչ որ խորհրդանշականօրէն կը ցուցնէ
թէ ներկայիս այդ Սրբարանը բաց է մեր
առջեւ: Այնտեղ մատուցուած նուէրներն ու
զոհները չէին կրնար մաքրել պաշտամունքը
մատուցանողին խղճմտանքը, որովհետեւ
միայն ուտելիքի, խմելիքի եւ մարմնական
մաքրութեան համար սահմանուած պէսպէս
լուացումներու կապուած էին: Եւ այդ կարգերը
ի զօրու էին մինչեւ ուղղութեան, այսինքն
նոր կարգերու հաստատման ժամանակը:

ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԱԻԵՏԱՐԱՆԷՆ
ԸՍՏ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԻ
(10.22-30)

Զմեռ էր. Երուսաղէմի մէջ տաճարին
Նաւակատիքի տօնակատարութիւնը
տեղի կ'ունենար: Յիսուս տաճարին
Սողոմոնի սրահին մէջ կ'երթեւեկէր, երբ
իր շուրջ հաւաքուեցան հրեաները եւ
հարցուցին. «Մինչեւ ե՞րբ մեր հոգին պիտի
հանես. եթէ դուն ես Քրիստոսը՝ յստակ ըսէ՛
մեզի»:

Յիսուս պատասխանեց. «Արդէն իսկ ձեզի
ըսած եմ, սակայն չէք հաւատար: Այդ գործերը
որ Հօրս անունով կը կատարեմ, անոնք իսկ
կը վկայեն՝ թէ ո՛վ եմ ես: Բայց դուք չէք
հաւատար, որովհետեւ իմ ոչխարներէս
չէք: Ես ոչխարներս կը ճանչնամ. անոնք
ձայնս կը լսեն եւ կը հետեւին ինծի, ու ես
անոնց յաւիտենական կեանք կու տամ,
անոնք բնաւ պիտի չկորսուին: Ո՛չ ոք պիտի
կարենայ զանոնք յափշտակել իմ ձեռքէս:
Հայրս այդ ոչխարները ինծի տուաւ, եւ
ոչ ոք կրնայ յափշտակել զանոնք իմ Հօրս
ձեռքէն, որովհետեւ Հայրս բոլորէն աւելի
մեծ է: Ես եւ Հայրս մէկ ենք»:

«ՈՒԽՏԻՆ ՏԱՊԱՆԱԿԸ»
ԿԻՐԿՐՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ
ՄԻՍԷ ԱՆԹՈՒԼԻԱ
ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
ԳԱՌՆԻԿ Ա. Ք. Գ.

«ԲԱՐԵՐԱՍՏԻԿ ԹՈՒԱԿԱՆ»-էն
ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԱՂԷՏԸ

1902-ի խորհրդաժողովը յուսախաբութիւն մըն էր
հայ պատգամաւորներուն համար, քանի որ նախքան
անոր գումարումը՝ ՀՅԴ-ն եւ Վերակազմեալ Հնչակեան
Կուսակցութիւնը (ՄԴՀԿ-ն չէր ուզած մասնակցիլ)

համաձայնած էին իրենց բռնելիք ուղղութեան մասին, եւ մասնակցելու համար խորհրդաժողովին՝ պահանջած իրենց ծրագրին ընդունումը անոր «կազմակերպիչներ»ուն կողմէ, ինչպէս յիշած է Մուշեղ Եպս. Սերոբեան⁴⁰²: («Կազմակերպիչներ»ով, գուցէ ան ակնարկած էր՝ իշխաններ Սապահէտտինին ու Լիւթֆալլահին, որոնք Կայսրութեան փոքրամասնութիւններուն իրաւունքները յարգող կեցուածք ունէին, ուստի տրամադիր էին հայերու պահանջներուն գէթ ականջ տալու):

Արդ, ծրագիրը անոնց կողմէ ամբողջապէս ընդունուած էր, այսինքն՝ ընդունած էին Պերլինի Վեհաժողովին 61-րդ յօդուածը, 11 Մայիս 1895-ի Յիշատակագիրը (Memorandum), եւ Անգլիական յաւելուածին գործադրութիւնը⁴⁰³:

Հակառակ անոր որ «Թուրքերուն լաւագոյնը» համարուած իշխան Սապահէտտինն ու իր գաղափարակիցները յուսախաբ դարձուցած էին խորհրդաժողովին ներկայացած հայ պատգամաւորները⁴⁰⁴, սակայն ի տարբերութիւն ՄՅՕԿ-ին՝ անոնց հետ յարաբերութիւնը չէր դադարած: Կարճ առկախումէ մը ետք՝ յարաբերութիւնը վերահաստատուած էր, եւ «յեղափոխական» գործակցութիւն մը ճամբայ ելած⁴⁰⁵:

Ըստ տեղեկութեան մը, իշխան Սապահէտտին խորհրդաժողովէն ետք՝ մինչեւ 1905 կեցած է քաղաքական գործօն կեանքէ⁴⁰⁶: Անհաւանական է, որ ան կատարելապէս քաշուած ըլլար լոկ մտաւորական ընդդիմութեան մէջ: Իրաւացի է այն համոզումը՝ թէ 1905-1907 Փոքր Ասիոյ եւ պատմական հայոց աշխարհի տարբեր շրջաններուն մէջ շարք մը ըմբոստութիւններ կազմակերպուած էին իշխանին, իր կուսակցութեան եւ ՀՅԴ-ի գործակցութեամբ⁴⁰⁷: Այն գործակցութիւնը չէր կրնար կայանալ կարճ ժամանակի մը մէջ յարաբերութեամբ եւ համաձայնութեամբ. անիկա գոնէ պէտք է ճամբայ ելած ըլլար 1904-ին:

ՄՅՕԿ-ին հետ հայ կուսակցութիւններուն յարաբերութիւնը դադրեցաւ մինչեւ 1906, քանի որ անոր հիմնադրին՝ Ահմէտ Ռեզայի կեցուածքը անընդունելի էր: Դադարումը խզումի կը նմանէր: Այդպէս կարելի է հասկնալ յայտարարութիւնը, որ խորհրդաժողովը ձգելով մեկնող հայ պատգամաւորներէն մէկը ըսած է. «Ժէօն Թուրքերուն մէջ կայ մէկը, որուն հետ հայերը երբեք պիտի չհամաձայնին, եւ անիկա Ահմէտ Ռեզան է»⁴⁰⁸: Գուցէ դադարման այլ պատճառ մըն էր, նման իշխան Սապահէտտինի՝ Ռեզայի ալ ժամանակ մը մեկուսանալը⁴⁰⁹:

Խորհրդաժողովին ռզգայական «Թթուութիւն»ը հանդէպ փոքրամասնութիւններուն՝ պիտի տարածուէր նաեւ Իշխանին ու անոր համախոհներուն վրայ, եւ յարաբերութեան դադարում մըն ալ պիտի յառաջանար Թուրք ընդդիմադրութեան միջեւ: Ատիկա առաւել պատճառ պիտի ըլլար, որ 1905-ին իբրեւ կուսակցութիւն կանգնէր «Թէչէպպիւսիւ Շահսի»ն, որ մինչ այդ միայն գաղափարական ուղղութիւն մըն էր:

ՄՅՕԿ-ն որ 1902-1905 միայն ճիշդ ըրած էր գոյատեւելու⁴¹⁰, 1907-ի սկիզբը յայտնուեցաւ իբրեւ

կազմակերպութիւն մը, որուն շուրջ հետաքրքրութիւնը կ'ածէր, եւ որուն անդամագրուելու ցանկութիւնները կը շատնային:

Այսանկիւնադարձային թուականին համար ՄՅՕԿ-ն անցաւ վերակազմակերպման երկու հանգրուան: Առաջինին շարժիչն էր բժ. Պէհաէտտին Շաքիր, որուն միացաւ բժ. Մէհմէտ Նազըմ:

Բժ. Շաքիրի նպատակն էր Օսմանեան պառակտուած ընդդիմադրութեան միացումը, որուն մէջ չկրցաւ յաջողիլ: Սակայն յաջողեցաւ ՄՅՕԿ-ի վերակազմակերպման մէջ⁴¹¹: Ան իր այս գործունէութեան համար ներշնչուեցաւ ՀՅԴ-ի կազմակերպական մեքենայէն⁴¹²:

Մինչ վերակազմակերպումը ընթացքի մէջ էր, ահա 1906-ին, Թեսաղոնիկէի մէջ կազմուեցաւ Ազատութեան Օսմանական Ընկերակցութիւնը (Օսմանլը Հիւրրիէթ Ճէմիյէթի): Ասոր հիմնադիրներն էին Մէհմէտ Թալաթ, Միւհաթա Շուքրիւ եւ Մուսթաֆա Ռահսի⁴¹³:

Յիշուած է, թէ ասոնց ետին էր 5-րդ բանակին սպայ Մուսթաֆա Գէմալ, որ 1905-ին Դամասկոսի մէջ հիմնած էր գաղտնի խումբ մը «Հայրենիք» (Վաթան) անունով, որ շուտով կոչուած էր «Հայրենիքի եւ Ազատութեան Ընկերակցութիւն» (Վաթան վէ Հիւրրիէթ Ճէմիյէթի, ՀԱԸ)⁴¹⁴: Ասոր արձագանգը հասած էր Մակեդոնիոյ բանակ, որ 3-րդն էր, եւ համակիրներ չահած: Պետական պաշտօնեաներով եւ անոնցմով է, որ կազմուեցաւ ՀԱԸ-ն: Գէմալ 1907-ին կրցաւ յաջողցնել իր փոխանցումը դէպի 3-րդ բանակ՝ եւ փութաց մասնակցելու ՀԱԸ-ի ղեկավարութեան, սակայն անակնկալի եկաւ երբ ինքզինք անկէ դուրս գտաւ⁴¹⁵, ուստի սպասեց իր ժամանակը:

27 Սեպտեմբեր 1907-ին, ՀԱԸ-ն եւ ՄՅՕԿ-ն միաձուլուեցան՝ «Միութիւն եւ Յառաջդիմութիւն» (Իթթիհատ վէ Թերազզի) անուն տակ, եւ կեդրոնը Փարիզէն Թեսաղոնիկէ փոխադրուեցաւ: Միաձուլման առաջարկը եկած էր ՀԱԸ-ի ղեկավարութենէն⁴¹⁶, որ երկար չսպասեց դրական պատասխանի համար, որովհետեւ ՄՅՕԿ-ն ալ անոր կը ձգտէր լրջօրէն:

Իթթիհատի նախաձեռնութեամբ անմիջապէս գաղտնի հանդիպումներ տեղի ունեցան եւ որոշուեցաւ Փարիզի մէջ 1907-ի Դեկտեմբերին գումարել «Օսմանեան Կայսրութեան Ընդդիմադիր Տարբերու Կօնգրէ»ն: Անոր հրաւիրուեցան թէ՛ Թուրք բոլոր ընդդիմադիրները եւ թէ՛ Կայսրութեան փոքրամասնութիւններուն կուսակցութիւններ: Հոն ներկայ եղան արաբական, հրէական, պուլկարական, ալբանական եւ մակեդոնական կուսակցութիւններ: Հայութենէն՝ ՀՅԴ-ն⁴¹⁷: Թէ՛ Հնչակեան եւ թէ՛ Վերակազմալ Հնչակեան կուսակցութիւնները չմասնակցեցան խորհրդաժողովին: Գուցէ՝ որովհետեւ անոր հրաւիրուած էին ՀՅԴ-ի միջոցով, եւ ոչ թէ ուղղակի Իթթիհատի կողմէ: Եւ կամ՝ նկատի ունենալով, որ հայ յեղափոխական կուսակցութեանց միջեւ դեռ համերաշխութիւն չէր իրականացած, ապա կեղծիք պիտի ըլլար խօսիլ Օսմանեան բոլոր ընդդիմադիր կազմակերպութիւններուն միջեւ՝ համերաշխ

ծրագրում եւ գործունէութիւն յառաջացնելու որեւէ նախաձեռնութիւն: Թերեւս նաեւ՝ խորհրդաժողովը կը տեսնէին իբրեւ խաղ մը Երիտասարդ թուրքերուն կողմէ, որոնք «չատ անգամ աշխատած ու հետապնդած էին մեռցնել հայոց ազգայնական զգացումները»⁴¹⁸, եւ հայ յեղափոխականներու անջատ ձգտումները չէզոքացնելով, ուզած՝ որ «հայերը գործէին ու ձգտէին ամբողջ Թուրքիոյ բարենորոգումներու յաջողութեան ի նպաստ»⁴¹⁹:

Խորհրդաժողովին առնուած որոշումներէն «մէկ քանիսը», որ թուած է Վարանդեան, ահաւասիկ.

- 1.- Գահընկեց ընել Սուլթան Համիտը.
 - 2.- Հաստատել ներկայացուցչական վարչակարգ, խորհրդարան.
 - 3.- Զինուած դիմադրութիւն կառավարութեան քայլերուն.
 - 4.- Տուրքերու մերժում.
 - 5.- Քարողչութիւն զօրաբանակին մէջ.
 - 6.- Ընդհանուր ապստամբութիւն.
 - 7.- Կազմել գաղտնի մնայուն խառն կոմիտէ, բազմակցած այն կազմակերպութիւններու ներկայացուցիչներէն, որոնք կը գործեն Կայսրութեան ներսը.
 - 8.- Ուժեղ զարկ տալ երկրին մէջ հակակառավարական եւ յեղափոխական քարոզչութեան, հրատարակելով թուրքերէն, հայերէն, յունարէն, պուլկարերէն, այբա-ներէն, արաբերէն եւ քրդերէն գրքոյկներ⁴²⁰:
- Խորհրդաժողովին ՀՅԴ-ի մասնակցութիւնը բացատրելով, պատմագիրը ըսած է թէ՛ կար համոզումը, որ ի շարս այլոց նաեւ հայերուն համար կարելի պիտի ըլլար աստիճանաբար հասնիլ իրենց ուրոյն պահանջներուն⁴²¹:
- Այս յոյսը այլընտրանք չունէր, քանի որ զօրեղ թշնամիին դէմ «աննշան տարր»ի մը պայքարին շունչն էր: Թէպէտեւ անիկայ յետ «Կեցցէ»ներով յայտարարուած «Հիւրիէթ-Մուսավաթ-Ատալաթ»ին՝ պիտի տեսնէր, որ Իթթիհատի պարագլուխները հաշտուեր էին իրենց վաղեմի դահիճին հետ եւ կը սիրաբանէին⁴²²:

(Շարունակելի 29)

ԱՂԲԻԻՐՆԵՐ ԵՒ ԾԱՆՈԹԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

- 402.- Մանուկ Գ. ձիգմէնեան, Պատմութիւն Ամերիկահայ Քաղաքական Կուսակցութեանց/1890-1925, Ֆրէզնո, 1930, է 134, ձԱԿ:
- 403.- Անդ:
- 404.- Այն յուսախաբութիւնը յստակօրէն բանաձեւուած է Դրօշակի խմբագրականին մէջ, որ վերնագրուած է՝ «Յաւիտեանական Խարխալումներ», Մարտ 1902, է 34: Ահաւասիկ. «Ուշագրաւ է եւ միանգամայն ըմբոստացուցիչ՝ թէ ինչպէս օսմանեան լիբերալիզմի շիտակ ու արդարամիտ հռչակուած ներկայացուցիչներն անգամ զարտուղի ճանապարհներով, մանուածապատ դարձուածներով ճգնում էին ձուլել «ընդհանուր ռէֆօրմների» կամ Միթիստական մեռելածին «Սահմանադրութեան» մէջ ուրոյն ժողովրդային մի դատ, որ սրբագործուած է միջագային դաշնագիրներով եւ հարիւր հազարաւոր գոհերի արիւնով»:
- 405.- KAG, է 28-29:
- 406.- Stefano Taglia, The intellectual's dilemma : the writings of Ahmet Riza and Mehmet Sabahettin on reform and the future of the Ottoman Empire, PhD thesis, University of London, 2012, է 257, TID:
- 407.- Դարձեալ՝ KAG, է 28-29:
- 408.- ձԱԿ, է 135:
- 409.- TID, է 258:
- 410.- KAG, է 29:
- 411.- Ն, է 36:
- 412.- Ն, է 37:
- 413.- Անդ:
- 414.- SHOT, է 264:
- 415.- Ն, է 265:
- 416.- KAG, է 37:
- 417.- ՎԴՊ, է է 5-6: Կ. Զ. Թառոյեան, Երիտթուրքերի Խարդակները Հափ Ազատագրական Ձգտումների Դեմ, Լրաբեր, քիւ 1, 2005, է 211: Ն. Մ. Մարտիրոսեան, 1908 Թ. Երիտթուրքական Յեղաշրջումը Եւ Խորհրդարանի Ձեւաւորումը Օսմանեան Կայսրութիւնում, Լրաբեր, քիւ 1, 2014, է 87:
- 418.- ձԱԿ, է 132:
- 419.- Ն, է 133:
- 420.- ՎԴՊ, է 6:
- 421.- Ն, է 10:
- 422.- ՎԴՊ, է 14:

ԱՅԺԵԼԵՅԷ՛Ք ԵԿԵՂԵՅՈՒՅ ԱՆՈՐԳՈՒԿԾ ԿԱՅՔԷՉՈ.

www.sourphagop.net

ԱՅԺԵԼԵՅԷ՛Ք ԵԿԵՂԵՅՈՒՅ ԴԻՄՏԵՏՏՐԻ ԷՉՈ

ԵՒ ՁԵՐ ՀԱԽԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՍՏԵՅԷՔ (like).

www.facebook.com/SourpHagopChurchMontreal